

Stiftelser og Communer i utallige Tilfælde have erhvervet privilegeret Hartkorn med selv samme Adkomst, som Private, og ligesaa fuldt som disse have betalt for det Skatteprivilegium, der fulgte med de saaledes erhvervede Jorder. Der lader sig derfor ikke paavise nogen retfærdiggjørende Grund til, at hine Indretninger eller moralske Personer skulde være udelukkede fra den Erstatning, som i lige Tilfælde indrømmes Andre.

Der er endnu en anden væsentlig Forskjel, som ligeledes under Sagen er traadt frem, hvilken Udvalgets Majoritet har villet gjøre gjældende ved det under Nr. 22 fremsatte Forslag, nemlig Forskjellen mellem complete Sædegaarde paa den ene, og andre Landeendomme paa den anden Side. Dgsaa herimod har den ærede Rigsdagsmand for Holbek Amts 1ste Valgfreds (B. Christensen) med megen Bestemthed erklæret sig, idet han har fundet Forslaget skadeligt og i høj Grad betænkeligt. Jeg kan ikke deri være enig med den ærede Rigsdagsmand, men maa tværtimod erkjende, at ikke Lidet kunde tale for en saadan Forskjel; her er virkelig et Moment tilstede, som man med nogen Føie kunde holde sig til. Det er Noget, som Enhver veed, at Godsierne have Ret til at sælge deres Fæstegods; dette er en Sandhed, der saa klart som nogen anden er hjemlet i den gjældende Lovgivning og i de factiff bestaaende Tilstande — saa klart mener jeg, at Ingen, der har mindste Indsigt i Lov og Ret, og som virkelig vil see det Rette — og det antager jeg, at alle denne Forsamlings Medlemmer ville — derom kan reise nogen som helst Tvivl. Det lader sig nu vistnok sige, at der i den omhandlede Henseende er en Forskjel mellem de complete Sædegaarde og andre Landeendomme; thi efter den hidtil gjældende Lovgivning maa Ejerne af de complete Sædegaarde deres Skatteprivilegium ved at benytte deres utvivlsomme Salgsret med Hensyn til Noget af det Bøndergods, hvis Besiddelse er Betingelsen for Skatteprivilegiets Bedligholdelse, og de vinde altsaa derved, at Skattebeneficiet capitaliseres, da de fremtidig ville kunne sælge Bøndergodset uden at udsættes for det Tab, de ellers som Folge deraf vilde lide. Men desuagtet skulde jeg dog me-

get betvivle, at denne Forskjel virkelig egner sig til at lægges til Grund ved Bestemmelsen af den paatænkte Erstatning. Det falder i Sinene, at den omtalte Forskjel ikke frembyder noget Moment, som endog kun tilnærmelsesviis kan bringes i Beregning; man maatte, saavidt jeg kan skjønne, derved gaae aldeles vilkaarligt frem. Dgsaa er der, naar denne Forskjel skulde lægges til Grund, ikke saa andre Forskjelligheder, som med ligesaa god Føie kunde fortjene at komme i Betragtning, ligesom det ei bør oversees, at her ikke er Spørgsmaal om nogen fuldstændig Erstatning, og naar man først er afvejet deraf, er der saameget mindre Anledning til at gjøre Forskjelligheder af den omhandlede Natur gjældende. Heller ikke kan jeg nægte, at den Betragtning for mig har havt Vægt, at alt det privilegerede Hartkorn, som findes i Landet, i Reglen er udgaaet fra complete Sædegaarde; det er i Grunden det samme Privilegium, som her gjør sig gjældende i forskellige Stiftelser, og det synes at have Meget for sig, at det bør behandles efter samme Regel. Naar Endringsforslaget under Nr. 22 toges til Folge, turde og Forholdet i mange Tilfælde stille sig noget syndeligt ved en Sammenligning af de complete og de ucomplete Sædegaarde, fra hvilke sidste der i sin Tid, i Medhold af Lovgivningen eller af erhvervede Bevillinger, uden at Skatteprivilegiet for Hovedgaardstarten er gaaet tabt, er folgt en større eller mindre Deel af de 200 Lønder Hartkorn Bøndergods, hvorved Besidderne ikke selvbent have havt betydelige Fordele (Hør!), Fordele som ikke ere komne de endnu complete Sædegaardseiere tilgode. Jeg troer virkelig, at man, Alt overvejet, hellere maa bestemme det omhandlede Bønderlag efter een almindelig Regel, uden at gaae ud fra Forskjellen mellem de complete Sædegaardes og andet privilegeret Hartkorn.

Endnu et Punkt, som Lovudkastet giver Anledning til at berøre, er Amortisationen, der i Udvalget har fundet mindre Anklang end jeg kunde have ønsket. Jeg skulde være tilbøielig til at mene, at Lovudkastet i denne Henseende har truffet det Rigtige. Ligesom Amortisationen for Obligations-Eierne ikke er uden væsentlig Betydning, saaledes er det og